

SMJERNICE ZA IZGRADNJU I UPRAVLJANJE KNJIŽNIČNIM FONDOM

KLASA:406-01/26-01/01

URBROJ:2196-7-2-01-26-1

Babina Greda, 22. siječnja 2026.

Svrha, opseg i sadržaj knjižničkog fonda

Općinska narodna knjižnica Babina Greda (u daljnjem tekstu: Knjižnica) prema Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (103/2021) (u daljnjem tekstu: Standard) s obzirom na broj od oko 2.800 stanovnika Općine Babina Greda, spada u VIII. tip knjižnice (prema broju stanovnika za područje do 3.000 stanovnika).

„Službe za narodne knjižnice zasnivaju se na jednakosti pristupa svima, bez obzira na dob, rasu, spol, nacionalnost, jezik ili društveni položaj. (...) Kako bi uspješno ostvarila svoje ciljeve, narodna knjižnica mora biti potpuno pristupačna svim svojim potencijalnim korisnicima. Svako ograničenje pristupa, bilo ono namjerno ili slučajno, smanjit će sposobnost ispunjavanja osnovne uloge narodne knjižnice, a to je zadovoljavanje knjižničnih i informacijskih potreba svoje zajednice.“ ¹

Politika vođenja zbirke Knjižnice zasniva se na IFLA-nim i UNESCO-vim smjernicama za razvoj službi i usluga (Zagreb, Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.) prema kojima se osigurava „jednakost pristupa nizu izvora koji zadovoljavaju potrebe korisnika za obrazovanjem, informacijama, razonodom i osobnim razvojem“² te formalnim i neformalnim obrazovanjem stvarnih i potencijalnih korisnika. Na Smjernice za izgradnju i upravljanje fondom utječu i specifičnosti lokalne sredine pa se formiraju prvenstveno prema potrebama zajednice koje su prioriteti knjižnične službe. Zavičajna građa se aktivno prikuplja i čuva uz osiguranu dostupnost. Smjernicama se određuje oblikovanje fonda, smještaj knjižnične građe, čuvanje i zaštita te izlučivanje i otpis knjižnične građe.

Svi poslovi nabave knjižnične građe i otpisa zastarjele, uništene i dotrajale građe rade se temeljem stručne procjene knjižničarskog osoblja Knjižnice, u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima (Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/2019, 98/2019, 114/2022, 36/2024), Standardom za narodne knjižnice u RH (NN 103/21.), Pravilnikom o reviziji i otpisu (NN 21/02.), Pravilnikom o zaštiti knjižnične građe (52/05), IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice te IFLA-inim i UNESCO-vim smjernicama za razvoj službi i usluga u narodnim knjižnicama, Zakonom o fiskalnoj odgovornosti (NN 139/10 i 111/18).

Knjižnična građa definirana je čl. 3. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti i čini ju svaki jezični, slikovni i zvučni dokument u analognom ili digitalnom obliku informacijskog, umjetničkog, obrazovnog, znanstvenog ili stručnog sadržaja, proizveden u više primjeraka i namijenjen javnosti, kao i rukopisi odnosno sva druga građa koju knjižnica posjeduje u svojem fondu i stavlja na raspolaganje korisnicima.

¹ Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.//str.19.

² Isto//str.43.

Cjelokupni fond knjižnične građe u narodnoj knjižnici mora biti aktualan, u njemu moraju biti zastupljena sva područja ljudskog znanja i stvaralaštva kako bi se zadovoljile potrebe korisnika svih dobi odnosno različitosti njihovih obrazovnih i kulturnih razina.

Standardi nabave knjižnične građe

Temeljem članka 18. Standarda, Knjižnica bi trebala imati fond od najmanje 3 sv. knjiga po broju stanovnika i 5 naslova serijskih publikacija. U odnosu na ukupan broj jedinica, knjižni fond narodne knjižnice u pravilu treba sadržavati: 65% beletristike, 35% stručne, znanstvene i popularno-znanstvene literature, od koje najmanje 1% čini referentna građa. U odnosu na dobnu strukturu korisnika, ukupan fond narodne knjižnice treba sadržavati najmanje 25% knjižne građe za djecu i mlade. Treba biti zastupljena građa na stranim jezicima i na jezicima pripadnika nacionalnih manjina i etničkih zajednica (članak 19. Standarda). Narodne knjižnice u svom fondu trebaju imati didaktičke igračke i društvene igre te zvučnu, vizualnu i elektroničku građu prilagođenu potrebama svih vrsta korisnika kao i ostalu vrstu građe (notna građa, rukopisi, grafička građa, kartografska građa, mikrooblici, viševrsna građa, umjetnička djela, sitni tisak i slično (čl. 20. Standarda)

Nabava knjižnične građe odnosi se na knjige (lijepa književnost za djecu, mlade i odrasle, uključujući lektiru za osnovne i srednje škole, edukativne i zabavne slikovnice, popularno-stručni i znanstveni naslovi, referentna građa i priručnici), stripove, periodiku, e-knjige, AV-građu (CD, DVD), elektroničke izvore u fizičkom obliku (CD-ROM i dr.) pristup on-line bazama podataka, digitalizirane sadržaje zavičajne i baštinske tematike iz različitih područja, atlase, zemljopisne karte, planove i vodiče, kataloge i razglednice, fotografije, grafičke mape igračke i društvene igre.

U nabavi knjižnične građe prioritet je hrvatski jezik, dok se određena vrsta građe nabavlja i na drugim stranim jezicima (Engleski, Talijanski, Njemački...)

Načini nabave knjižnične građe su kupnjom, otkupom Ministarstva kulture i medija i darom.

Temelji za kupnju knjižnične građe baziraju se na pregledu oglednih primjeraka građe, odabiru iz tiskanih i elektroničkih kataloških ponuda, prema prijedlozima korisnika – deziderati (željoteci), odabiru izravno od dobavljača kao i praćenjem nakladničkih ponuda putem objava u tisku i na internetu te izravnoj nabavi na sajmovima knjiga.

Za darovanu građu Knjižnica zadržava pravo odlučivanja o primanju i samostalnom raspoređivanju građe u Knjižnici.

Kriteriji za nabavu knjižnične građe su kriterij vrijednosti (obilježja samih djela), kriterij potražnje (prema potrebama korisnika), ugled autora i nakladnika, interes korisnika te prikladnost formata za korištenje u knjižnici.

Specifični kriteriji su prikladnost predmeta, stila, jezika i razine čitanja za ciljane korisnike, jasnoća, točnost i logičnost predstavljanja, stupanj novosti informacija, način obrade teme, kvaliteta prijevoda, fizičke i tehničke karakteristike (uvez, kvaliteta papira, dimenzije i sl.), opremljenost djela bibliografskim podacima, kazalima i predgovorima, relevantnost za korisnike zajednice, veze s postojećim zbirkama, pozornost i ocjene kritičara, recenzenata i javnosti, financije (cijena pojedinog primjerka i raspoložive mogućnosti), učestalost korištenja zbirke, relevantnost prema nastavnom i drugim obrazovnim programima.

Prateći smjernice Standarda nastoji se zadovoljiti omjer u okvirnim postocima : 65% beletristike, 35% stručne, znanstvene i popularno-znanstvene literature, od koje najmanje 1% čini referentna građa. U odnosu na dobnu strukturu korisnika, ukopan fond narodne knjižnice treba sadržavati najmanje 25% knjižne građe za djecu i mlade.

Vrednovanje knjižničnog fonda je u neprestanim procjenama u skladu sa zadaćama Knjižnice i potrebama korisnika. Vrednovanje knjižničnog fonda važan je dio nabavne politike Knjižnice. Njime se nastoji poboljšati nabava i ispraviti nedostatke postojećih zbirki.

U vrednovanju uspješnosti izgradnje zbirke pomažu usporedbe statističkih podataka nabave u određenom vremenskom razdoblju sa Standardima za narodne knjižnice, usporedbe knjiga prinova s listama uspješnica, nakladničkim katalozima, katalozima drugih knjižnica sličnoga tipa, analiziranje odnosa utrošenih sredstava i količine nabavljene građe, analiza ispunjenih i neispunjenih zahtjeva korisnika.

Izlučivanje i otpis knjižnične građe rade se redovito (na godišnjoj razini i po reviziji), pročišćuje se fond, izlučuje građa i otpisuje (po kriteriju zastarjelosti, dotrajalosti i uništenosti) prema Pravilniku o reviziji i otpisu knjižnične građe (NN 21/02.).

Pristup građi osiguran je svim korisnicima po načelu dostupnosti svima. Građa je u slobodnom pristupu dok se građa iz spremišta dostavlja na zahtjev. Osoblje Knjižnice osigurava pomoć korisnicima pri izboru i traženju potrebne građe. Knjižnica sudjeluje i u međuknjižničnoj posudbi kako bi svojim korisnicima osigurala građu koju sama ne posjeduje. Pristupom internetu osigurava se dostupnost

elektroničkih izvora te se omogućuje pristup određenim online bazama podataka. „Knjižnična je zbirka dinamičan resurs. Da bi se osigurao njezin značaj za zajednicu, potreban je neprestani priljev nove i otpisivanje stare građe.“³

Zaključno

Ovim se smjernicama potvrđuje da Knjižnica nabavlja građu iz svih područja ljudskog znanja i osigurava „jednakost pristupa svima bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj.“⁴ Kontinuirani razvoj zbirke važan je čimbenik u zadovoljavanju potreba korisnika kojima se nudi stalan izbor nove građe u različitim oblicima i količini.

³ Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.//str.47.

⁴ Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.//str.19.

